

In het artikel Concepten in de vingers krijgen beschreven Rob van den Boorn en Lieke Meijs conceptuele vragen met een open karakter, die bedoeld zijn om preconcepties van leerlingen boven tafel te krijgen. Hieronder volgen nog twee andere voorbeelden van conceptuele vragen: meerkeuzevragen en debatvragen.

1. CONCEPTUELE VRAGEN IN DE VORM VAN MEERKEUZEVRAGEN

Bij de open conceptuele vragen moeten leerlingen veelal zelf met de invulling komen. Sommige leerlingen helpt het als ze uit een aantal antwoorden kunnen kiezen. Bij de volgende antwoorden is het niet zo dat één antwoord goed is en de andere niet. Leerlingen kunnen elementen uit deze antwoorden halen om zelf een eerste definitie of beschrijving te geven.

Macht

- Macht is precies doen waar je zin in hebt.
- Macht is je door niets of niemand laten hinderen.
- Macht is zorgen dat je je doelen haalt.
- Macht is zorgen dat anderen hun doelen niet halen.

Democratisering

- Democratisering is dat je steeds meer te zeggen krijgt.
- Democratisering is dat minderheden meer te zeggen krijgen.
- Democratisering is dat mensen met minder invloed ook hun mening kunnen laten horen.
- Democratisering is dat bestuurders de mening van meer mensen belangrijk gaan vinden.

In het artikel Concepten leren begrijpen wordt een aantal activerende werkvormen voor het leren denken beschreven. Die passen bij de open conceptuele vragen. Hieronder volgen werkvormen die passen bij de conceptuele vragen in de meerkeuzevorm.

Werkvorm Vier Hoeken

- Laat leerlingen een meerkeuzevraag over een concept met vier mogelijke antwoorden bekijken: A, B, C of D;
- Geef leerlingen tijd om hun antwoord op te schrijven (bijvoorbeeld in het logboek);
- Leerlingen lopen naar een hoek van het lokaal: A, B, C of D;
- Daar bespreken leerlingen hun keuze en presenteren hun onderbouwing aan de klas.
- Eventueel kunnen leerlingen van keuze veranderen; ze kunnen in hun logboek opschrijven waarom ze dat doen.
- Plenair kan aandacht aan mogelijke preconcepties worden besteed.

2. CONCEPTUELE DEBATVRAGEN

Vragen die je bij een debat kunt gebruiken stimuleren leerlingen niet alleen om na te denken over wat concepten betekenen, maar ook over de aard van de samenleving waarin ze willen leven.

- Waar moet een samenleving naar streven: naar individuele vrijheid of gelijkheid?
- Wat is belangrijker in een samenleving: macht of gezag?
- Mag een Tweede Kamerlid wetsvoorstellen indienen die in strijd zijn met de Grondwet?
- Kun je conflicten in de samenleving het beste met macht of met gezag oplossen?

Werkvormen bij deze vragen: Parallele lijnen

Standpuntbepaling 1: Vrijheid is het belangrijkste ← → Gelijkheid is het belangrijkste

Standpuntbepaling 2: Vrijheid is het belangrijkste ← → Gelijkheid is het belangrijkste

Standpuntbepaling 3: Gelijkheid is het belangrijkste ← → Vrijheid is het belangrijkste

Deze werkvorm bestaat uit drie delen. Allereerst nemen leerlingen plaats op een lijn waarvan de uiteinden worden gevormd door een reactie op een debatvraag of, wat ook kan, een stelling. In het voorbeeld: vrijheid en gelijkheid (standpuntbepaling 1).

Vervolgens doet een helft van de leerlingen een stap naar achteren of naar voren, zodat er twee kortere lijnen ontstaan (standpuntbepaling 2).

Tot slot gaan de leerlingen op de twee nieuwe lijnen tegenover elkaar staan, zodat ze met elkaar kunnen discussiëren over welke waarde zij het belangrijkste vinden (standpuntbepaling 3).

Deze discussie kun je bijvoorbeeld afronden door gebruik te maken van de werkvormen die bij de open vragen en meerkeuzevragen zijn besproken. ♦

Rob van den Boorn | Lieke Meijs